

KESKKONNAAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Veekaitse infopäev

Milvi Aun

peaspetsialist | veesakond

Zoom, 21.12.2021

Tänased teemad

- Pinnaveekogude seisundid
- Veemajanduskava ja meetmed

Seisundi hindamine

Pinnaveekogumite ökoloogilist seisundit hinnatakse 5-astmelises skaalas:

- **väga hea** – inimtegevusest tulenevaid muutusi pole või need on mitteolulised;
- **hea** – inimtegevusest tulenevad muutused bioloogiliste näitajate osas on väikesed, kõrvalekalded looduslikest võrdlustingimustest on minimaalsed, veekogu hüdro-morfoloogilisi omadusi pole muudetud nii, et see mõjutaks elustikku, vooluveekogu on tõkestamata;
- **kesine** – inimtegevusest tulenevad bioloogiliste näitajate muutused on võrreldes loodusliku referentsveekoguga (võrdlusveekoguga) mõõdukad, veekogu võib mõjutada nt maaparandus või esineda tõkestusrajatisi;
- **halb** – bioloogilised näitajad erinevad tugevasti looduslikest võrdlustingimustest või pinnaveekogumis puudub suur osa tavaliselt selle veekogutüübiga häirimatus olekus seotud bioloogilistest kooslustest;
- **väga halb** – bioloogilised näitajad kalduvad inimtegevuse mõjuna väga tugevasti kõrvale looduslikest võrdlustingimustest või puudub elustik üldse.

Pinnaveekogumite määramise kord

Seisundi hindamine ⁽²⁾

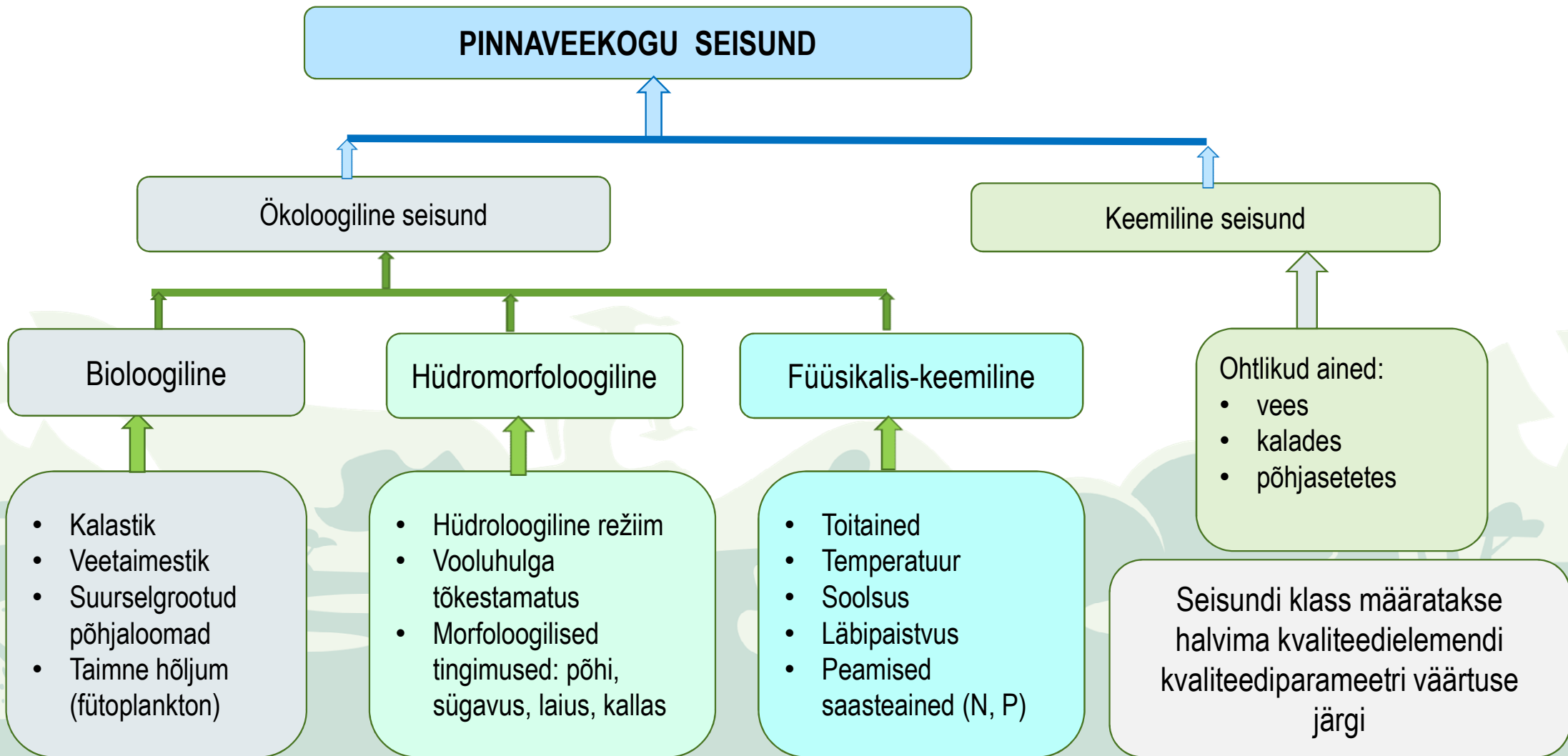
Veekogumi keemilist seisundit hinnatakse 2-astmelises skaalas:

- **hea** – prioriteetsete saasteainete sisaldus on madalam kui ökoloogilise kvaliteedistandardina kehtestatud piirväärtus;
- **halb** – prioriteetse aine sisaldus on üle kvaliteedistandardi normi.

VeeS § 76 lg 1 alusel on kehtestatud KeM määrus nr 28 „Prioriteetsete ainete ja prioriteetsete ohtlike ainete nimekiri, prioriteetsete ainete, prioriteetsete ohtlike ainete ja teatavate muude saasteainete keskkonna kvaliteedi piirväärtused ning nende kohaldamise meetodid, vesikonnaspetsiifiliste saasteainete keskkonna kvaliteedi piirväärtused, ainete jälgimisnimekirjaga seotud tegevused“

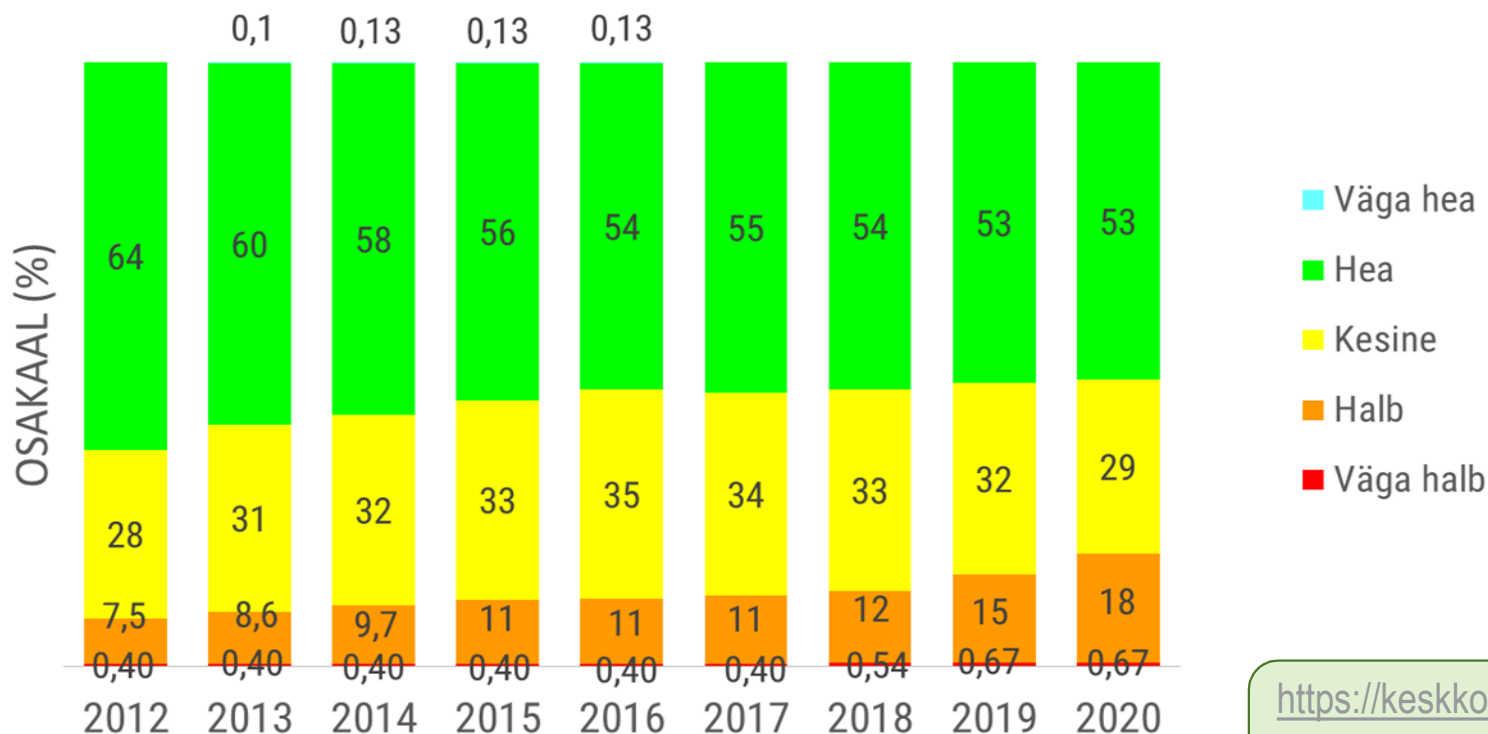
VeeS § 54 lg 7 alusel on kehtestatud KeM määrus nr 19 „Pinnaveekogumite nimekiri, pinnaveekogumite ja territoriaalmere seisundiklasside määramise kord, pinnaveekogumite ökoloogiliste seisundiklasside kvaliteedinäitajate väärtused ja pinnaveekogumiga hõlmamata veekogude kvaliteedinäitajate väärtused“

Veekogu seisundi hindamine

Pinnaveekogumite seisund (KAUR - Keskkonnaagentuur)

PINNAVEEKOGUMITE KOONDSEISUND 2012-2020

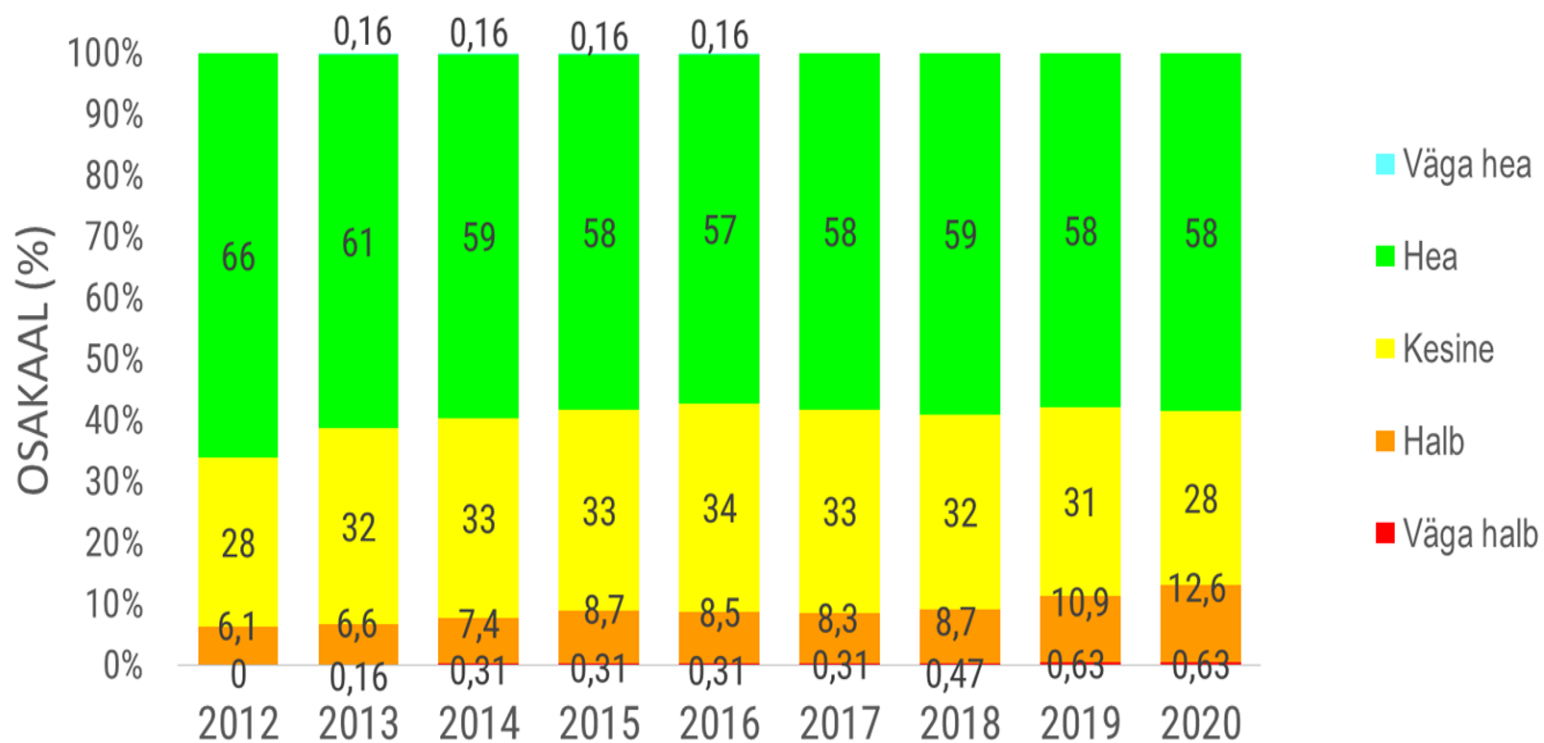

Pinnaveekogum on selgelt eristuv ja oluline osa pinnaveest, nagu järv, jõgi, oja, paisjärv, peakraav, kanal, kraav või nende osa, siirdevesi või rannikuvee osa (VeeS § 11).

<https://keskkonnaagentuur.ee/pinnaveekogumite-seisundiinfo>

Vooluveekogumite seisundid (jões, ojad, (pea)kraavid, kanalid) (KAUR)

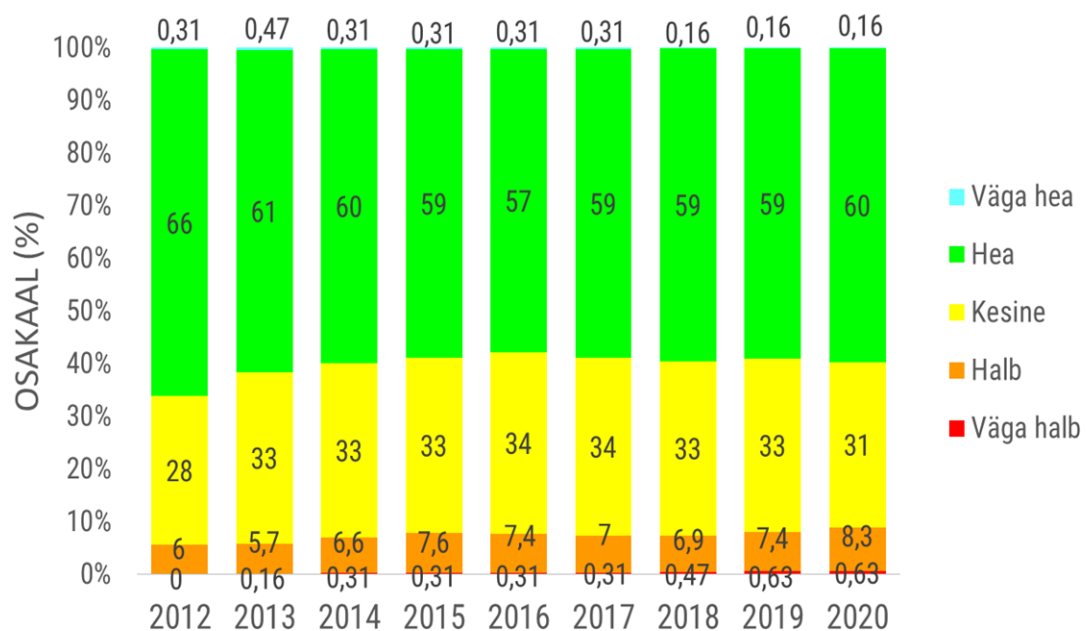
VOOLUVEEKOGUMITE KOONDSEISUND 2012-2020

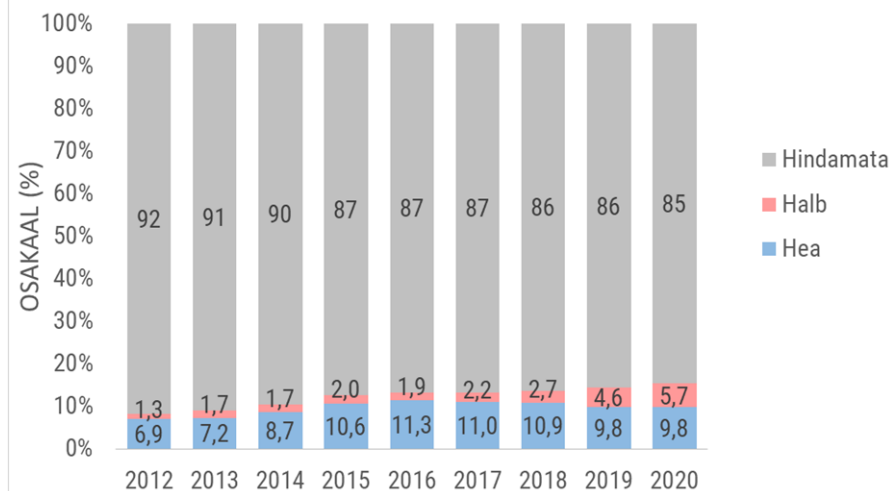
Arvuliselt:
 Kokku – 635,
 sh seisund:
 hea – 371,
 kesine - 180,
 halb - 80,
 väga halb - 4.

Vooluveekogumid (KAUR)

VOOLUVEEKOGUMITE ÖKOLOOGILINE SEISUND 2012-2020

VOOLUVEEKOGUMITE KEEMILINE SEISUND 2012-2020

Interaktiivne seisundite [kaart](#)

Vesikonna veeseireprogramm

Seire abil hinnatakse pinnaveekogude ökoloogilist ja keemilist seisundit.

- **Ülevaateseire** – teostatakse pikaajaliste muutuste hindamiseks.
- **Operatiivseire** – täiendab vajadusel ülevaateseiret, et saada täpsemaid andmeid veekogumite halveneva olukorra kohta, koguda infot saastatuse trendide kohta ning kavandada meetmeid ning kontrollida nende tõhusust.
- **Urimumusseire** - selgitab välja põhjused, miks keskkonnavalast eesmärke ei suudeta saavutada ning selgitab välja erimeetmete rakendamise vajaduse.
- **Täiendav seire kaitset vajavatel aladel** (nt pinnaveekogumite seire NTA-I, VeeS § 23).

Vesikonna veeseireprogramm koostamise sisu, põhimõtted ja metoodika on kehtestatud KeM määrusega nr 35

Veeseireprogramm 2016-2021 <https://envir.ee/keskkonnakasutus/vesi/veeseire>

Veeseireprogramm (eelno) 2022-2027 <https://envir.ee/veemajanduskavad-2021-2027-eelnou>

Seisundi näited

Järvamaa

- Kokku 30 pinnaveekogumit, mis paiknevad kas Järvamaal või omavad ühisosa naabermaakondadega
 - Neist **heas** seisundis 16 kogumit, **kesises** 13 (põllumajanduse mõju hinnatud 2 kogumi juures, sh NTA), **halvas** 1 (põhjus Hg kalades)

Lääne-Virumaa

- Kokku 48 pinnaveekogumit, mis paiknevad kas Lääne-Virumaal või omavad ühisosa naabermaakondadega
 - Neist **heas** seisundis 17 kogumit, **kesises** 18 (põllumajanduse mõju hinnatud 5 kogumi juures, sh NTA), **halvas** 13 (põhiliselt põhjus tõkestatus, 3 kogumi puhul tegemist ka põllumajandusliku koormusega, sh NTA)

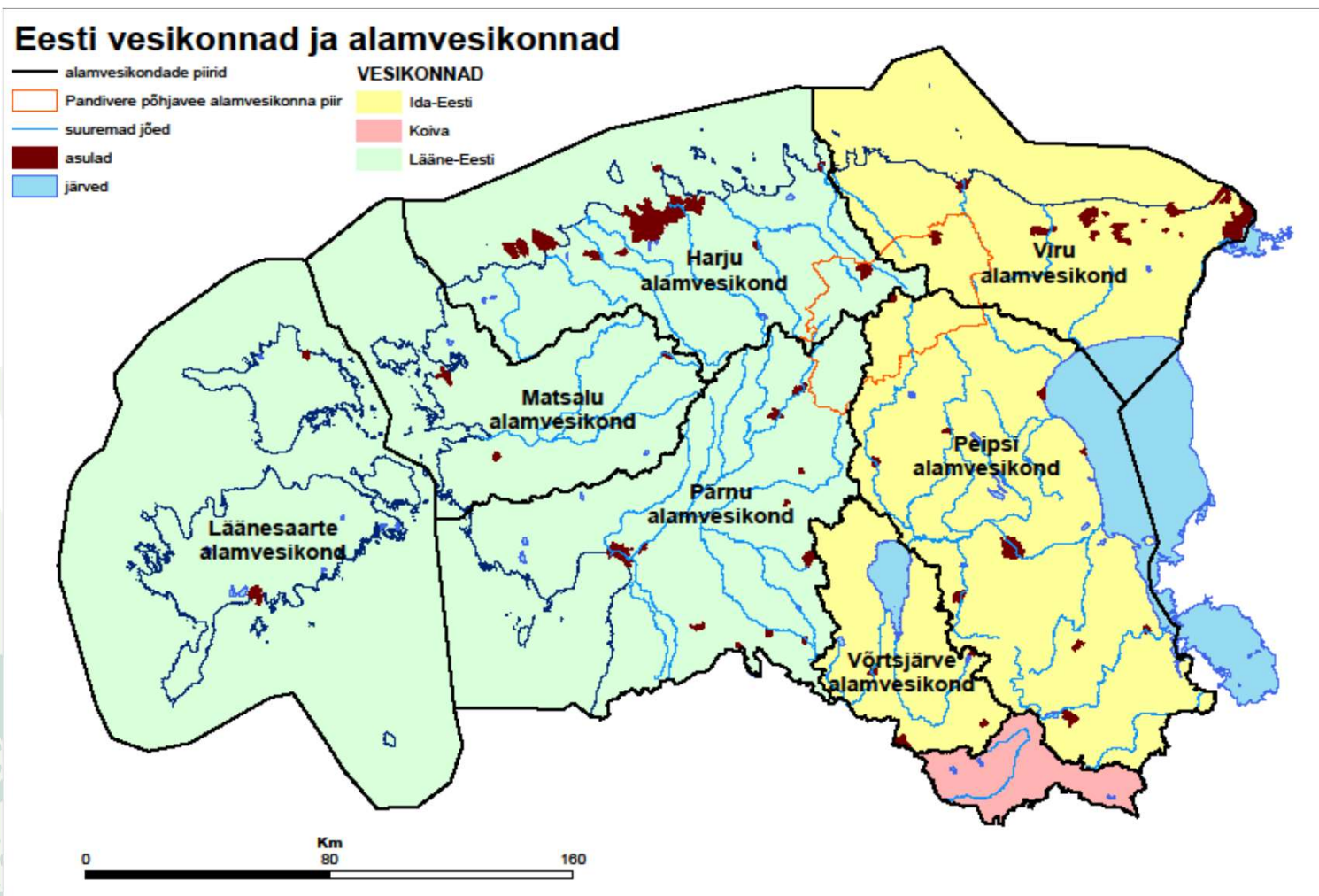
Veemajanduskavad ja meetmed

Eesmärk:
kõikide vete
vähemalt hea
seisundi
saavutamise ja
säilitamine

Vesikonnad ja veemajanduskavad

Eestis on määratud kolm vesikonda:

- Lääne-Eesti vesikond
- Ida-Eesti vesikond
- Koiva vesikond

Kõikidele vesikondadele on koostatud veemajanduskavad (VMK) ja meetmeprogrammid. Praeguse perioodi VMK on aastateks 2015-2021.

Koostamisel on uue perioodi VMK-d aastateks 2021-2027.

Survetegurid

Meetmete jaotus

Veemajanduskavad (VMK) koostatakse kuueks aastaks.

VMK-de väga oluline osa on pinna- ja põhjavee meetmeprogrammid

Lähtuvalt VRD-st (Veepoliitika Raamdirektiiv)

- Põhimeetmed
- Täiendavad meetmed

Lähtuvalt rakendusvaldkonnast

- Administratiivsed (keskkonnaload, järelevalve, õigusaktid)
- Tehnilised (ehituslikud, nt sõnnikuhooldla rajamine, maaparandussüsteemi rekonstrueerimine)
- Uurimuslikud (erinevad uuringud, eksperthinnangud)
- Nõustavad (koolitused, teabepäevad)

Koormusepõhine meetmete jaotus

Põllumajandusmeetmed on VMK-s kavandatud mõjutatud koormuse põhiselt

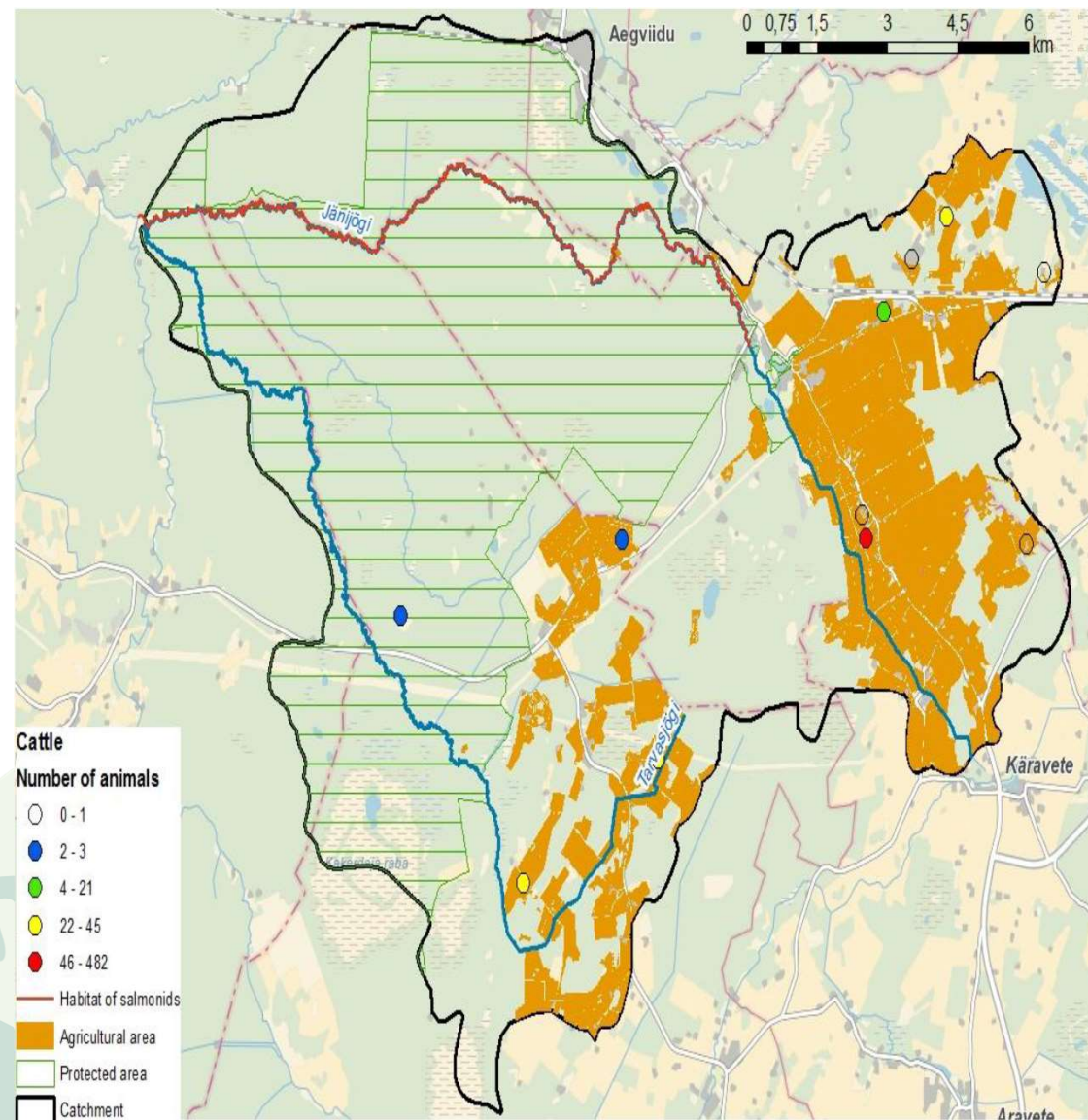
- Punktkoormuse mõju vähendamine
 - ✓ *Nõuetekohaste ja piisava mahuga sõnniku-, väetise- ja silohoidlate ehitamine või rekonstrueerimine*
- Hajukoormuse mõju vähendamine
 - ✓ *Viljavahelduse järgimine*
 - ✓ *Talvine taimkate haritaval maal*
 - ✓ *Tõhusate väetamistehnoloogiate kasutamine*
 - ✓ *Veekogude kallastel toitaineid siduva taimestikuga kaetud puhverribade rajamine*
- Maaparandussüsteemide eesvoolude hoiutööd
 - ✓ *Eesvooludel keskkonnameetmete (lodud, settebasseinid) rakendamine põllumajandusmaal*
 - ✓ *Eesvoolude hoiutööd (voolusängi puhastamine, voolutakistuste eemaldamine jne)*

Näide: Jänijõgi, kogumi seisund

Kogum Jänijõgi_1: Jänijõgi lähtest Jäneda Veskijärve paisuni (kehtivas VMK-s), kogub asub intensiivse põllumajandusega piirkonnas

- Koondseisundi hinnang 2020: **kesine**
 - 2010 – **hea**, alates 2012 – **kesine** (põhjuseks toitained, ÜldN)
- 2020.a ÖSE mittehea seisundi põhjustena on seisundi hindaja välja toonud:
 - reostunud põhjavesi
 - põllumajanduse hajureostus
 - varasemast paisud
 - jõesängi muutmine
- Lisaks on nimetatud looduslikku survet:
 - koprapaisud
 - nitraaditundlik ala

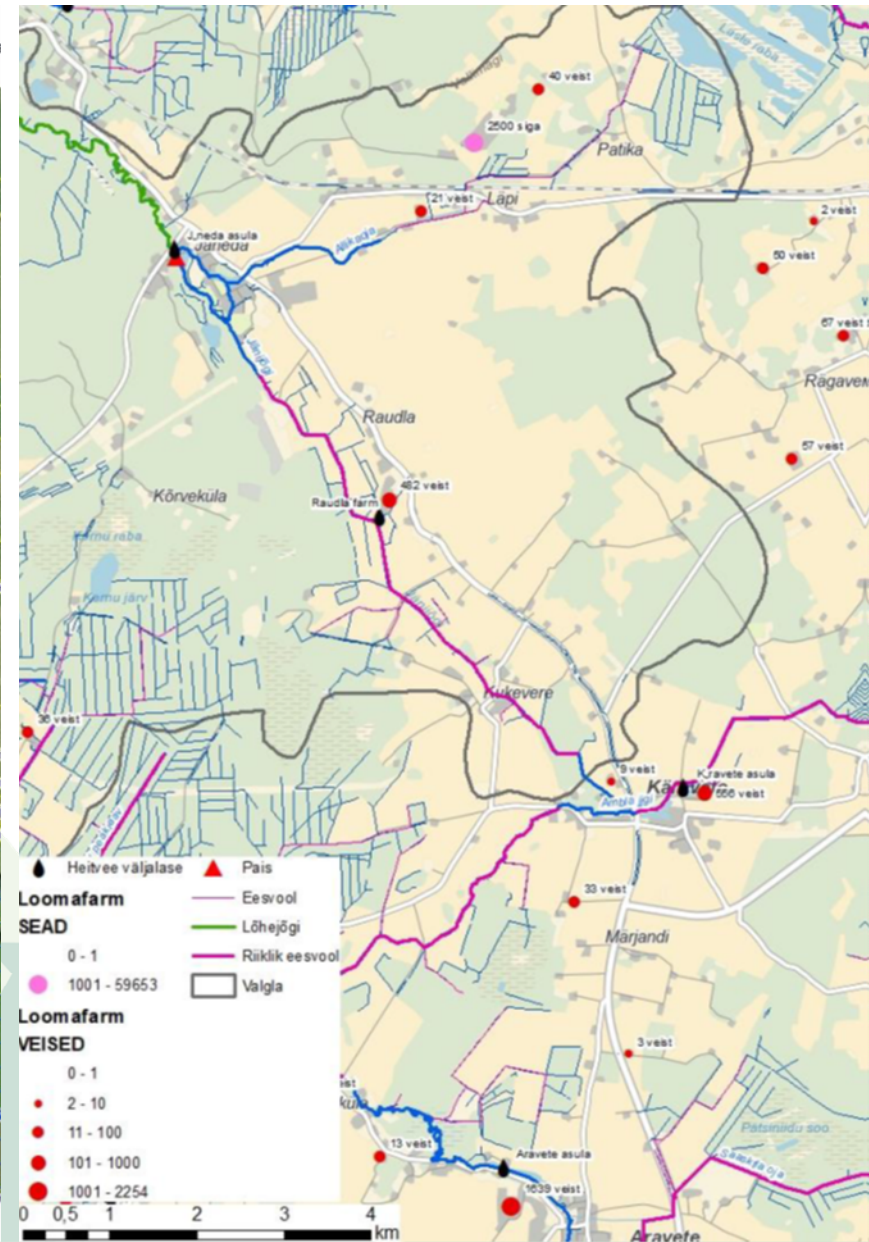
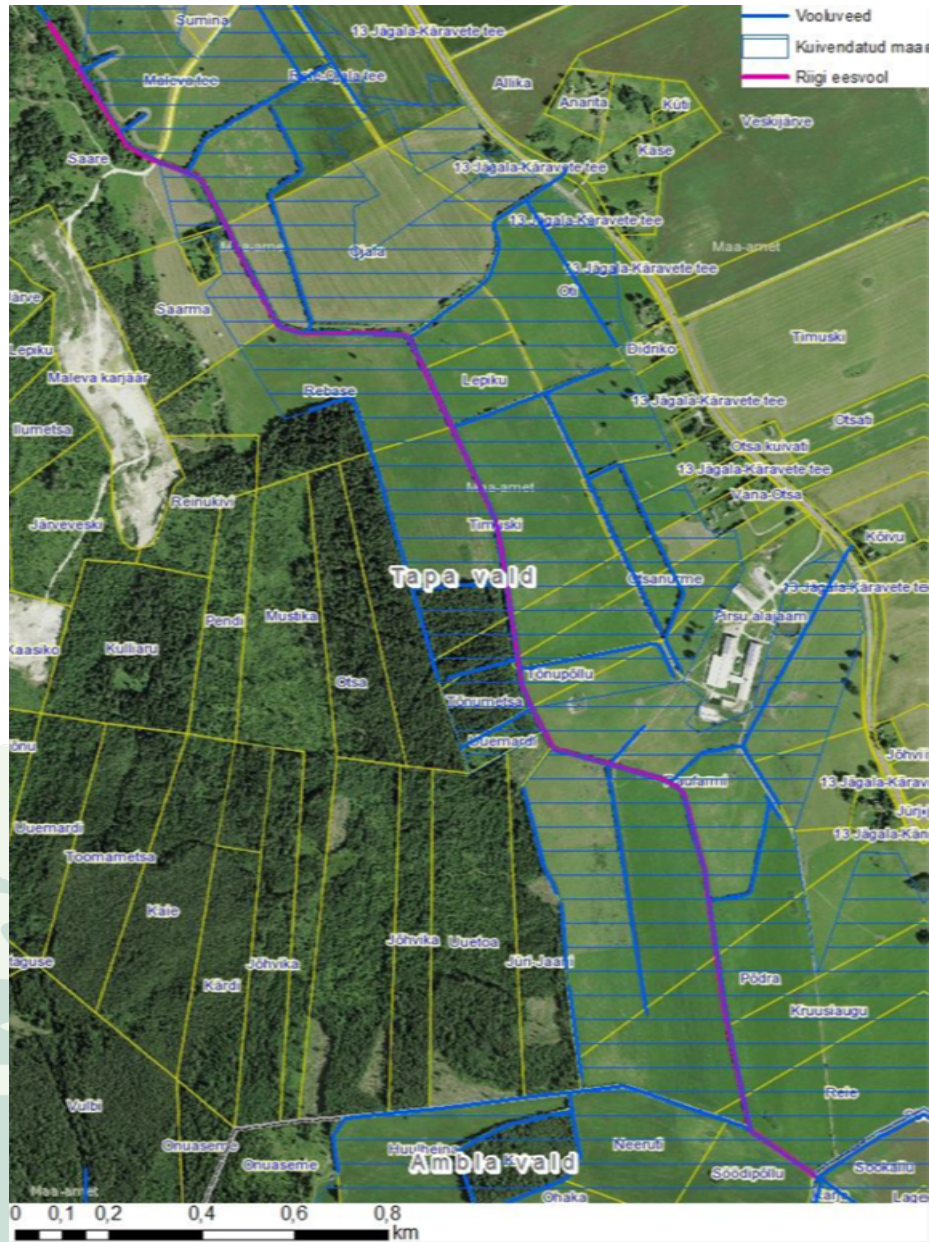
Näide: Jänijõgi

Jänijõe keskkonnaseisundi parandamine

Jänijõgi

Skeemid Jänijõe uuringust

Järijõgi - meetmed (VMK 2015-2021 pinnavesi)

Meetmeprogrammis kokku 20 meetet, sh 6 on põllumajandustootjale suunatud kogumipõhist meetet

- tõhusate väetamistehnoloogiate kasutuselevõtt
- talvine taimkate haritaval maal
- viljavahelduse jälgimine haritaval maal
- veekogude kaldavööndis toitaineid siduva taimestikuga kaetud puhervööndite rajamine ja/või säilitamine toitainete ärakande minimeerimiseks haritavalt maalt

Põllumajanduslike tootmishoonete ja nende juures paiknevate keskkonnarajatiste korrashoid (vesikonnaülene meede)

Koos PTA-ga

- Eesvoolude hoiutööd (voolutakistuste eemaldamine, voolusängide puhastamine risust ja settest, eesvoolude kallaste korrashoid)
- Eesvooludel kavandatud keskkonnameetmete (settebasseinid, lodud) rajamine põllumajandusmaal

Näide: Räpu jõgi (KAUR andmetel)

Kogum asub intensiivse põllumajandustootmisega piirkonnas Järvamaal

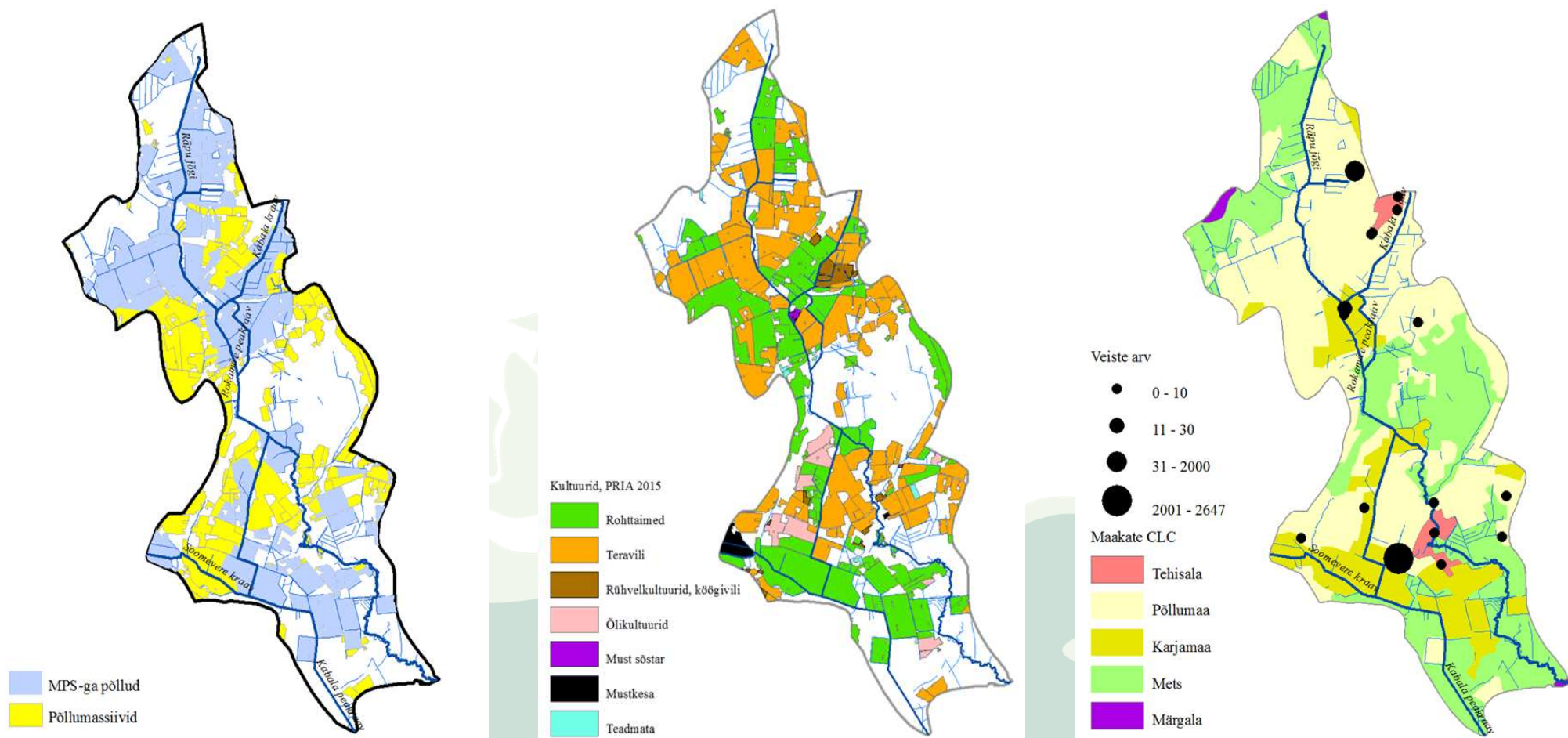
- ✓ Aastatel 2014-2016 kogumi koondseisund **kesine**, hindaja poolt välja toodud põhjused põllumajandus ja taimekaitsevahendid
- ✓ Alates aastast 2017 kogumi koondseisund **hea**

2015 koostatud uuringu põhjal kavandasid eksperdid meetmed põllumassiivide põhiselt (tööd tutvustati piirkonna põllumajandustootjatele). Põhilised meetmed:

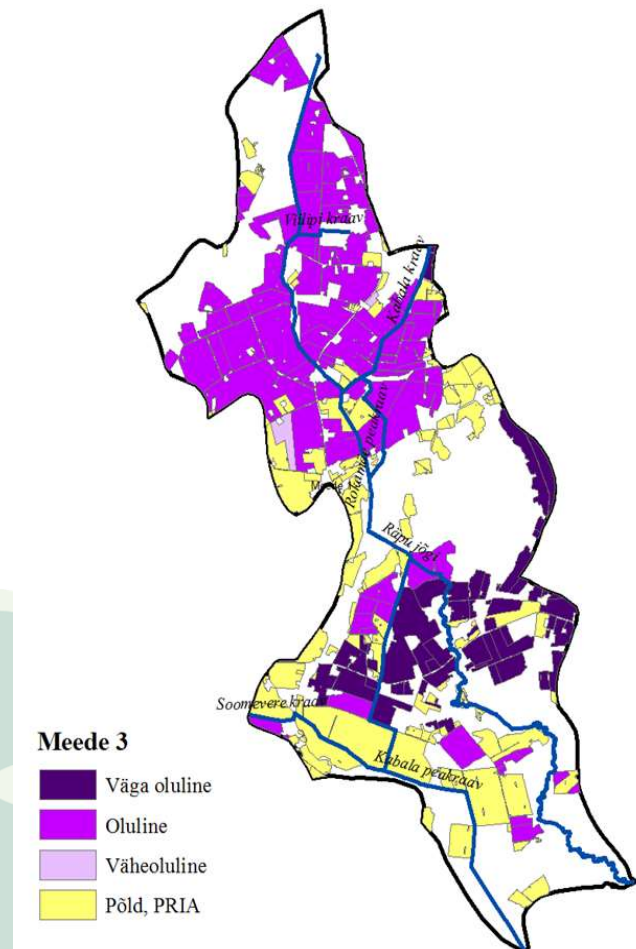
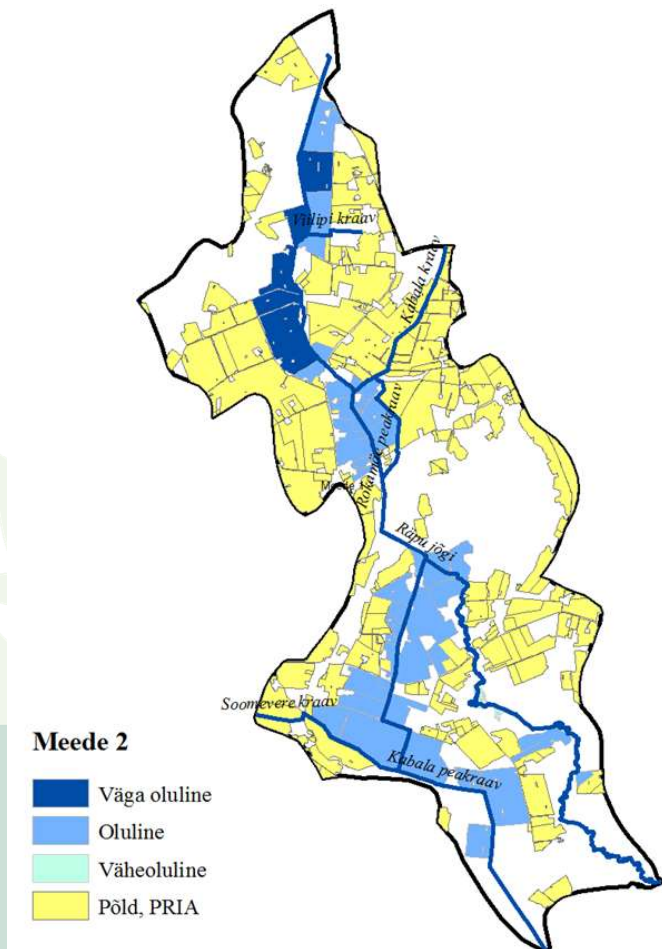
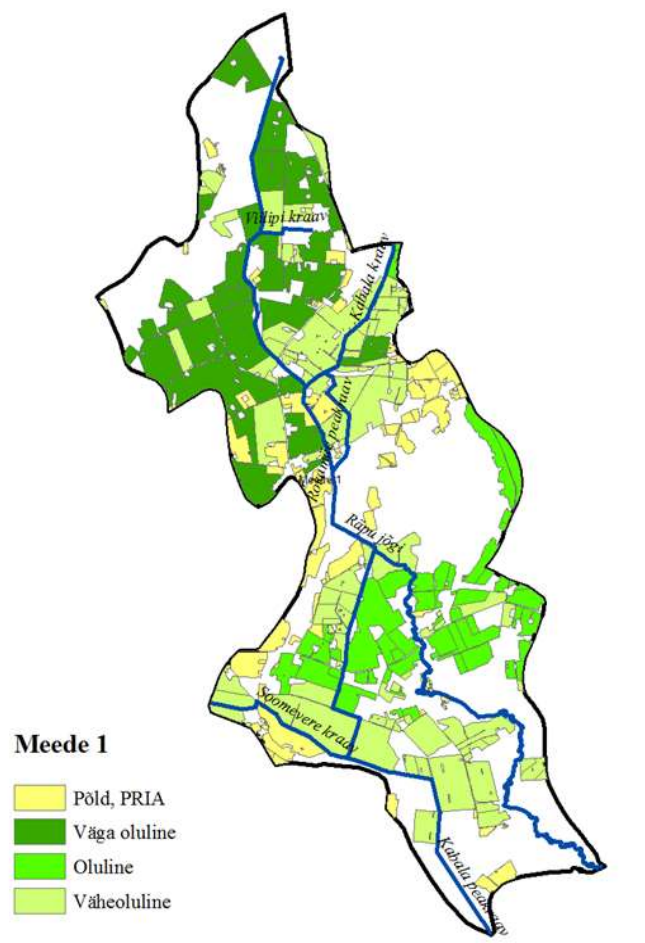
- Lämmastikväetiste tasakaalustatud kasutamine (*slaidil meede 1*)
- Veekaitsevööndi (puhvervööndi) nõude järgimine (vähendab toitainete ärakannet) (*slaidil meede 2*)
- Talvine taimkate (vähendab toitainete ärakannet) (*slaidil meede 3*)

Räpu jõe kogum (uuringu põhjal)

Valgalal põllumajandusliku maa osakaal ca 63%,
sellest haritavat maad ca 48% (uuringu andmed 2015)

Kavandatud meetmed - Räpu

VMK eelnõu 2021-2027 uus periood (põllumajandusmeetmed)

Põhimeetmed (tulenevad õigusaktidest, kohustuslikud):

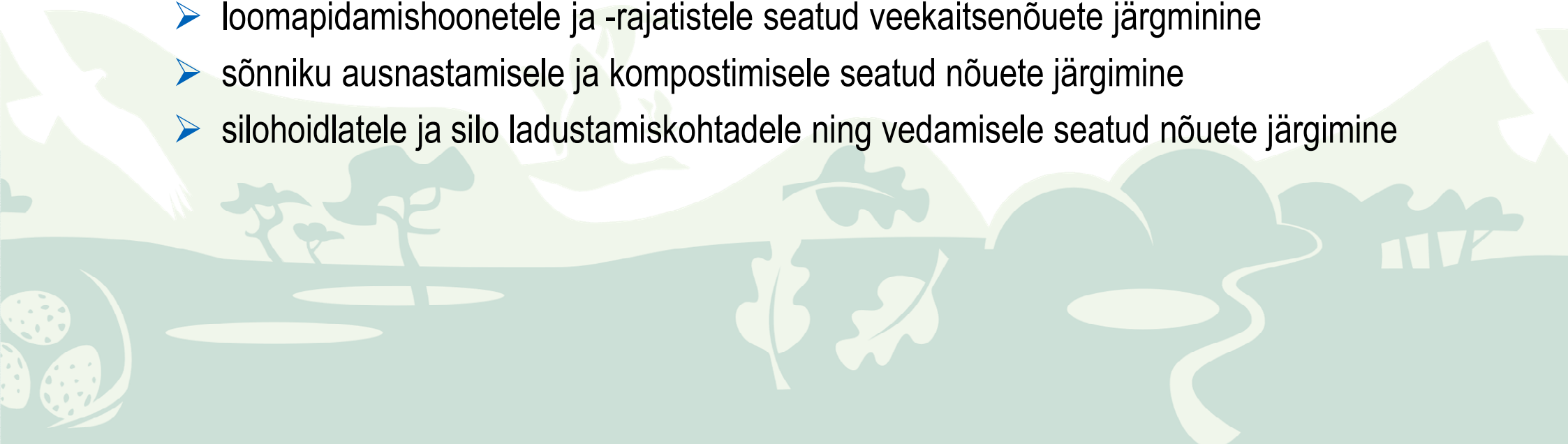
Põllumajandustootja tegevused veeseadusest tulenevate väetamispiirangute, pinna- ja põhjavett säästvate põllumajanduspraktikate järgimiseks (VeeS)

- põlluraamatu pidamine
- väetamisplaani koostamine
- väetamisele seatud piirangute järgmine
- mineraalväetisele seatud väetamispiirangute järgminine
- sõnnikuga väetamisele seatud väetamispiirangute järgminine
- nitraaditundlikul alal talvise taimkatte nõude järgimine

Järg - põhimeetmed

Põllumajandustootja tegevused silo-, mineraalväetiste- ja sõnnikuhoidlate, loomapidamishoonete ja -rajatiste, silo- ja sõnnikuaunade veekaitsenõuetele vastavuse tagamiseks (VeeS)

- mineraalväetiste hoidlatele ja mineraalväetiste veole seatud veekaitsenõuete järgimine
- sõnniku- ja virtsahoidlatele ning sõnnikuveole seatud veekaitsenõuete järgimine
- loomapidamishoonetele ja -rajatistele seatud veekaitsenõuete järgimine
- sõnniku ausnastamisele ja kompostimisele seatud nõuete järgimine
- silohoidlatele ja silo ladustamiskohtadele ning vedamisele seatud nõuete järgimine

Järg - põhimeetmed

Põllumajandustootja tegevused põllumajandusloomade välitingimustes pidamise ja karjatamise (sh veekaitsevööndis) keskkonnariski vähendamiseks (VeeS)

- veekaitsevööndis karjatamise nõuete järgimine
- põllumajandusloomade välitingimustes pidamise nõuete järgimine

Taimekaitsevahendite keskkonnahoidlik kasutamine (TKS, VeeS)

- tundlikele aladele seatud taimekaitsevahendite kasutamise nõuete järgimine
- taimekaitseseaduse alusel seatud taimekaitsevahendite kasutamise nõuete järgimine
- taimekaitsevahendi kasutaja koolitusnõuete täitmine

NTA tegevuskava 2021-2024 rakendamine

Järg - põhimeetmed

Veekeskonda säästvad eesvoolude hoiutööd ja uuendamistööd põllumajandusmaal (sh keskkonnarajatiste planeerimine, rajamine)

- Kavandatakse maaparandushoiukavade

Järelevalve valdkonna meetmed

- Nt KeA järelevalve silo-, mineraalväetise- ja sõnnikuhoidlate, loomapidamishoonete ja -rajatiste, põllumajandusloomade välitingimustes pidamise jm nõuete täitmise üle

Planeeritud on ka mitmeid täiendavaid meetmeid

- Nt keskkonnahoidlike taimekaitsetehnoloogiate rakendamine, tõhusate väetamistehnoloogiate kasutuselevõtt jne

KESKKONNAAMET

Täna kuulamast

milvi.aun@keskkonnaamet.ee

